

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Лабунця Віктора Миколайовича

на дисертацію **ЛІ ХУНМЕЙ**

на тему:

«Формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01
Освіта / Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Актуальність звернення здобувачки до проблеми формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання не викликає сумнів з багатьох причин. *По-перше*, стрімкі технологічні інновації сучасного інформаційного суспільства зумовлюють нові форми буття музично-виконавського мистецтва та фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, змінюючи характер творчого процесу в мистецько-освітньому просторі. *По-друге*, – повномасштабна війна в Україні та пов'язані з нею соціально-економічні виклики та психолого-емоційні наслідки актуалізують потребу в духовному потенціалі мистецтва, що підвищує значення творчої самореалізації як чинника стійкості особистості. *По-третє*, – зазначені трансформації вимагають переорієнтації всієї системи вищої мистецької освіти з традиційного академічного формату на інтегрований, креативно-інноваційний підхід, який забезпечуватиме формування в майбутніх фахівців готовності до творчої праці як процесу безперервного професійного та особистісного саморозвитку.

Доцільність наукових розвідок з обраної проблеми підтверджується й тим, що за цих умов музично-виконавська діяльність набуває не лише художньо-естетичного, а й соціально-виховного змісту, а тому підготовка студентів факультетів мистецтв має бути спрямована на цілеспрямоване формування в них

готовності до інноваційної діяльності з метою ефективної реалізації творчого виконавського потенціалу у сучасному мистецько-освітньому просторі. У зв'язку з цим, виокремлення проблеми формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання видається цілком доцільним, оскільки відповідає інноваційному характеру музично-виконавської підготовки студентів факультетів мистецтв з урахуванням суспільних запитів.

Своєчасність дослідницького пошуку визначається відсутністю системних теоретичних досліджень в зазначеному здобувачкою напрямку та невідкладною потребою у розробці дієвого методичного інструментарію для формування окресленого феномена. Крім того, представлена дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри теорії музики та естрадного мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова та складає частину загального наукового напрямку «Удосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді у різних ланках мистецької освіти».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів наукового пошуку Лі Хунмей підтверджується міцною теоретико-методологічною базою щодо вивчення досліджуваного феномену з філософських, психолого-педагогічних та мистецько-творчих позицій. Підтвердженням достовірності й результативності проведеного наукового пошуку слугує цілісне комплексне поєднання здобувачем теоретичної, методичної та дослідно-експериментальної роботи з формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності, логіка розгортання якого є продуманою та переконливою.

Теоретико-методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження стали визначені дисертанткою наукові підходи: *інтегративний, аксіологічний, креативний та праксеологічний*. Важливо, що всі окреслені наукові підходи між собою є взаємопов'язаними, а їх комплексне застосування лише підсилює дію один одного, що позитивно впливає на формування досліджуваного феномена.

Науковий апарат дисертаційного дослідження сформульовано здобувачкою цілком коректно. Застосування дисертанткою комплексу теоретичних, емпіричних та математично-статистичних *методів*, спрямованих на досягнення поставленої мети та розв'язання завдань дослідження, стало дієвим підґрунтям для розробки методичного інструментарію та його впровадження під час проведення дослідно-експериментальної роботи.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Наукова новизна дисертаційного дослідження Лі Хунмей є безсумнівною, оскільки наразі у науковому дискурсі бракує системних праць щодо психолого-педагогічного осмислення та методичного забезпечення проблеми формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності саме в умовах інтегрованого навчання. Визначена стратегія науково-дослідницького пошуку дозволила дисертантці представити науково-обґрунтовані та експериментально перевірені результати виконаного дослідження, що мають *наукову новизну* й дають підстави кваліфікувати його як таке, що привносить в науку *нове розв'язання* досліджуваної проблеми, до яких відносяться:

- *Цілісний науковий аналіз проблеми формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання на засадах визначених наукових підходів (інтегративного, аксіологічного, креативного та праксеологічного) та принципів (ціннісної спрямованості музично-виконавської підготовки; міждисциплінарності; діалогічної взаємодії та рефлексивності).*

- *Авторське потрактування сутності ключового поняття дослідження* «готовність студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності», що розглядається авторкою як складне особистісне утворення, що включає комплекс знань та спеціальних умінь (музично-теоретичних, музично-виконавських, художньо-інтерпретаційних), творчо-особистісних якостей (емоційність, емпатійність, креативність, комунікативність, рефлексивність) та досвіду їх використання в практичній музично-виконавській діяльності через інтеграцію мистецьких знань, яка відображає поліфонічний художній образ світу музичного мистецтва.

- *Компонентна структура готовності студентів до творчої музично-виконавської діяльності*, що представлена у взаємозв'язку та взаємодії низки змістовних компонентів: *мотиваційно-ціннісного, інформаційно-пізнавального, рефлексивно-оцінювального і творчо-продуктивного* з визначеними для кожного з них відповідних критеріїв, показників та рівнів сформованості.

- *Поетапна методика формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання*, реалізація якої пов'язана з впровадженням інтегрованої міждисциплінарної музично-виконавської підготовки студентів-музикантів, що зумовлено творчою природою музично-виконавської діяльності, яка потребує розвинених не тільки музично-виконавських, але й інших фахових знань, умінь та компетентностей (диригентсько-хорових, вокальних, педагогічних, музично-теоретичних, музично-виконавських тощо).

Вагомою заслугою дисертантки вважаємо й те, що у межах проведеного експериментального дослідження подальшого розвитку та конкретизації дістали форми і методи музично-виконавської підготовки фахівців мистецького спрямування в частині систематизації теоретичних положень та практичних вправ у царині музично-виконавської творчості.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація Лі Хунмей має усталену структуру й складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувачки, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної для наукового пошуку теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; представлено теоретико-методологічну основу та окреслено комплекс взаємодоповнюючих методів для розв'язання поставлених завдань; аргументовано наукову новизну й визначено практичне значення дослідження; відображено відомості про апробацію й впровадження результатів дослідження.

Зміст *основної частини* дисертації висвітлюється у трьох розділах роботи, змістове наповнення яких розгортається відповідно до сформульованих дисертанткою завдань, спрямованих на досягнення мети дослідження, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання.

У *першому розділі* роботи основна дослідницька увага дисертантки зосереджена на розкритті теоретичних засад формування досліджуваного феномена. На підставі детального аналізу зарубіжної та вітчизняної філософської, психолого-педагогічної та музикознавчої літератури дисертантці вдалося визначити сутність базових понять, таких як «готовність» та похідних від до нього понять «професійна готовність», «готовність до праці», «готовність до професійної (педагогічної) діяльності», що дозволило їй створити теоретичну основу для подальшого розгляду теми.

На підставі аналізу сучасних західних та вітчизняних наукових концепцій щодо досліджуваної проблеми дисертанткою з-поміж ключових об'єднуючих

рис цього складного поняття було виокремлено: цілісність та інтегративна складова; сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей; психологічна установка на здійснення певного виду діяльності; позитивна мотивація та потреба в педагогічній діяльності; результат професійної підготовки вчителя у закладах вищої освіти; здатність педагога до ефективного проектування й звершення педагогічної діяльності, його готовність до управління цілісним педагогічним процесом та ін. (с. 32).

Особлива увага дисертантки була зосереджена на теоретичному обґрунтуванні доцільності реалізації міждисциплінарної інтеграції мистецьких знань в змісті фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, що пов'язано з синтезом традиційних методологічних підходів з новітніми технологічними рішеннями, а на практичному рівні – торкнулося викладання не тільки викладання музично-виконавських дисциплін, а й викладання дисциплін музично-теоретичного циклу: «Сольфеджіо», «Гармонія», «Історія музики» та ін. (с. 67).

На основі аналізу наведених вище дефініцій авторкою запропоновано власне визначення поняття *«готовність студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності»* та представлено його структуру в єдності мотиваційно-ціннісного, інформаційно-пізнавального, рефлексивно-оцінювального і творчо-продуктивного компонентів, які між собою щільно взаємодіють та доповнюють один одного, що дозволяє студентам ефективніше сформувати інтегровану готовність до музично-виконавської діяльності.

Другий розділ дисертаційного дослідження присвячений висвітленню теоретико-методичних засад формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання. З цією метою дисертанткою було здійснено методологічне обґрунтування зазначеної категорії з позицій інтегративного, аксіологічного, креативного та праксеологічного підходів, а саме: *інтегративний підхід*, як базовий, спрямований на формування інформаційно-пізнавального компоненту

інтегрованої фахової готовності вчителя, що виявляється в його здатності бути одночасно і виконавцем, і педагогом, і музичним теоретиком, і керівником творчого колективу, і творчою особистістю в цілому; *акісологічний підхід* уможлиблює синергію мотиваційно-ціннісного, рефлексивно-оцінювального та творчо-продуктивного компонентів, ядром яких виступають – ціннісні смисли педагога-музиканта, які визначають його професійну ідентичність та поведінку; *креативний підхід* стимулює систему якісних змін особистості вчителя, які відображають його готовність до вирішення проблем різного спрямування у сфері музично-виконавської творчості щодо продукування нових ідей, знаходження нестандартних виконавських та інтерпретаційних рішень; *праксеологічний підхід* орієнтує студентів на продуктивне виконання музично-виконавської діяльності за рахунок творчого оновлення раніше накопичених знань, умінь, навичок та досвіду цієї діяльності в умовах інтегрованого навчання (с. 132 – 133).

Наступним логічним кроком дослідницького пошуку стало визначення здобувачкою низки *педагогічних умов*, які сприяють формуванню досліджуваної творчо-особистісної якості: активізація здатності студентів до творчої діалогічної взаємодії у процесі ціннісного осмислення музично-виконавської діяльності; оволодіння студентами інтегрованою системою мистецьких знань із застосуванням мультимедійних засобів навчання; створення сприятливого музично-творчого середовища для саморозвитку особистості та її самоактуалізації в музично-виконавській творчості.

Зазначені *педагогічні умови*, виокремлені *принципи* (ціннісної спрямованості музично-виконавської підготовки; міждисциплінарності; діалогічної взаємодії студента і викладача; рефлексивності), розроблені *критерії* й *показники* сформованості досліджуваного феномена, яким надана змістовна характеристика, стали основою для проектування організаційно-методичної моделі формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої

музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання. На особливе схвалення заслуговує схематично представлена авторська модель (с. 131), яка унаочнює процес формування досліджуваного феномена.

У *третьому* (заклучному) *розділі* роботи здобувачкою було здійснено змістовне дослідно-експериментальне дослідження з формування окресленого феномена, яке проводилося на базі факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Рівненського державного гуманітарного університету та Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Дослідно-експериментальна робота проводилася дисертанткою поетапно: констатувальний, формувальний і контрольний (заклучний) етапи експерименту.

На констатувальному етапі експериментальної роботи дисертанткою було визначено основні *критерії* сформованості готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності та підібрано *показники* до них. На основі розробленої критеріально-показникової системи (с. 125 – 126) дисертанткою визначено рівні сформованості досліджуваної якості: *високий, достатній, середній і низький*, яким надано якісні та кількісні характеристики. Статистичне опрацювання емпіричних даних засвідчило, що студенти як контрольної, так і експериментальної груп, які взяли участь в експерименті, продемонстрували результати, які за своїми показниками виявилися дуже подібними. Висновки діагностувального етапу експерименту засвідчили необхідність у розробленні комплексної поетапної методики формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання.

Формувальний експеримент складається з трьох взаємообумовлених *етапів*: мотиваційно-спонукального (забезпечує усвідомлення значущості та сталого інтересу до творчої музично-виконавської діяльності); аналітично-

оцінювального (спрямований на засвоєння музично-теоретичних знань, розвиток критичного мислення, самооцінку, презентацію та корекцію результатів музично-виконавської діяльності); креативно-процесуального (спрямований на розвиток музично-виконавських та інтерпретаційних умінь, продукування нових творчих та виконавських завдань у музично-виконавській творчості). На кожному з етапів формувального експерименту застосовувалися відповідні форми та методи роботи, які позитивно вплинули на формування досліджуваного феномена. Особливо варто відзначити інтегративний потенціал творчої лабораторії «Студія світла, звуку та акторської майстерності», який використовувався на всіх етапах формувального експерименту.

Дані порівняльного аналізу дослідження на *контрольному* (заключному) етапі експерименту підтвердили ефективність запропонованої методики формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання. Проведений статистичний аналіз за критерієм Пірсона довів, що спостережувані зміни в експериментальній групі є статистично значущими і не є випадковими. Виявлена позитивна динаміка свідчить про високу ефективність формувального експерименту та результативність упроваджених інтегративних, творчих і рефлексивно орієнтованих методів навчання у змісті фахової підготовки студентів факультетів мистецтв.

Подані у дисертації висновки стали логічним завершенням проведеного дисертаційного дослідження й засвідчили виконання всіх поставлених завдань.

Робота є цілісним й завершеним дослідженням та виконана у відповідності до вимог, що ставляться до наукової продукції даного типу.

5. Теоретичне та практичне значення дисертації

Основні теоретичні положення та практичні напрацювання розробленої авторської методики формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання

можуть скласти основу для укладання робочих навчальних програм та спецкурсів із дисциплін «Основний музичний інструмент» (фортепіано), «Концертмейстерський клас», «Аналіз музичних творів», «Теорія та методика музичного навчання», «Теорія музичної освіти», «Педагогіка мистецтва», «Психологія музичної діяльності», «Вокальний ансамбль», «Мультимедійний практикум», а також можуть бути використані на заняттях із педагогічної (виробничої) практики як методологічного базису всього процесу музичного навчання в системі мистецької освіти всіх рівнів.

6. Апробація та впровадження результатів дослідження, повнота викладу в опублікованих працях

Основні теоретичні висновки та положення дисертаційного дослідження апробовано та оприлюднено на науково-практичних конференціях, вебінарах, майстер-класах різних рівнів: міжнародних, всеукраїнських тощо. Результати дисертаційного дослідження впроваджено в практику роботи закладів вищої педагогічної освіти: Рівненського державного гуманітарного університету (Довідка № 01-12/55 від 17.06. 2025 р.); Волинського національного університету імені Лесі Українки (Довідка №03-24/03/2025 від 10.07.2025р.); Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Довідка № 3/2 від 24.05. 2025 р.).

Основні положення і висновки дисертації відображено у 5 наукових працях, з них 3 статті – у вітчизняних фахових виданнях категорії Б, 2 – праці апробаційного характеру.

7. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та у наукових публікаціях

Маємо засвідчити, що в процесі аналізу змісту дисертаційного дослідження та низки наукових публікацій здобувачки, випадків недотримання норм академічної доброчесності не виявлено. Використані у дисертації матеріали наукових праць Лі Хунмей, котрі були попередньо опубліковані з метою

висвітлення в них основних наукових результатів дослідження, вказані в анотації дисертації й самоплагіатом на вважаються.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи наукові здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне висловити деякі дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

1. У першому розділі дослідження дисертантка з-поміж основних видів музичної діяльності вчителя музичного мистецтва схарактеризовує музично-педагогічну, музично-пізнавальну та музично-виконавську види музичної діяльності (с. 35 – 36). На наш погляд, бажано було ще виокремити музично-просвітницьку діяльність, роль якої сьогодні особливо зростає у зв'язку з потребою формування духовності, ціннісних орієнтацій, моральних якостей, музичної свідомості молодого покоління, що є вкрай важливим у збереженні сталості національних мистецьких традицій.

2. З метою теоретико-методологічного обґрунтування окресленої проблеми дисертантка у другому розділі виокремлює такі принципи як: ціннісної спрямованості музично-виконавської підготовки; міждисциплінарності; діалогічної взаємодії студента і викладача; рефлексивності (с. 104). На нашу думку, доцільно було б ще виокремити принцип індивідуалізації, оскільки цей принцип є одним із вагомих у музично-виконавській діяльності майбутнього педагога-музиканта й ґрунтується на виявленні унікальності творчої особистості кожного учня (студента), різнорівневій сформованості його музичних здібностей, різній швидкості опанування техніки та інтерпретації музичного твору тощо.

3. У третьому розділі роботи у процесі проведення педагогічної діагностики за показником вияв почуття міри під час створення інтерпретаційної версії музичного твору дисертантка використовувала методику самооцінки творчої активності (с. 167). Нам бракувало наведення прикладів музичних творів, які використовувалися для зазначеної діагностики.

4. На другому (аналітично-оцінному) етапі формувального експерименту дисертанткою активно застосовувалися мультимедійні методи навчання (с. 187 – 189). Бажано було б конкретизувати, які з представлених в роботі методів виявилися найбільш ефективними у процесі формування досліджуваного педагогічного феномена.

5. По тексту дисертаційної роботи Лі Хунмей місцями трапляються стилістичні та граматичні помилки. Рекомендується провести додаткову літературну редакцію для покращення якості тексту дисертації.

Між тим наголошуємо, що зазначені зауваження та висловлені побажання не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертаційної роботи, яка характеризується оригінальністю, науковою новизною та практичним значенням, високим теоретичним рівнем, глибиною наукових підходів до визначення педагогічних умов та методичного забезпечення процесу формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх теоретичну та практичну значущість, вважаємо, що дисертація Лі Хунмей на тему: «Формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчої музично-виконавської діяльності в умовах інтегрованого навчання» є актуальним, цілісним, завершеним, самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових

установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), а її авторка – Лі Хунмей заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Віктор ЛАБУНЕЦЬ

